

Päätös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa, tieyhteyden rakentaminen välille Kemijärvi-Varrio-valtatie 5

HANKKEESTA VASTAAVA

**Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue
Hallituskatu 3 B
96100 Rovaniemi**

HANKKEESTA VASTAAVAN TOIMITTAMAT TIEDOT

Hankkeen kuvaus

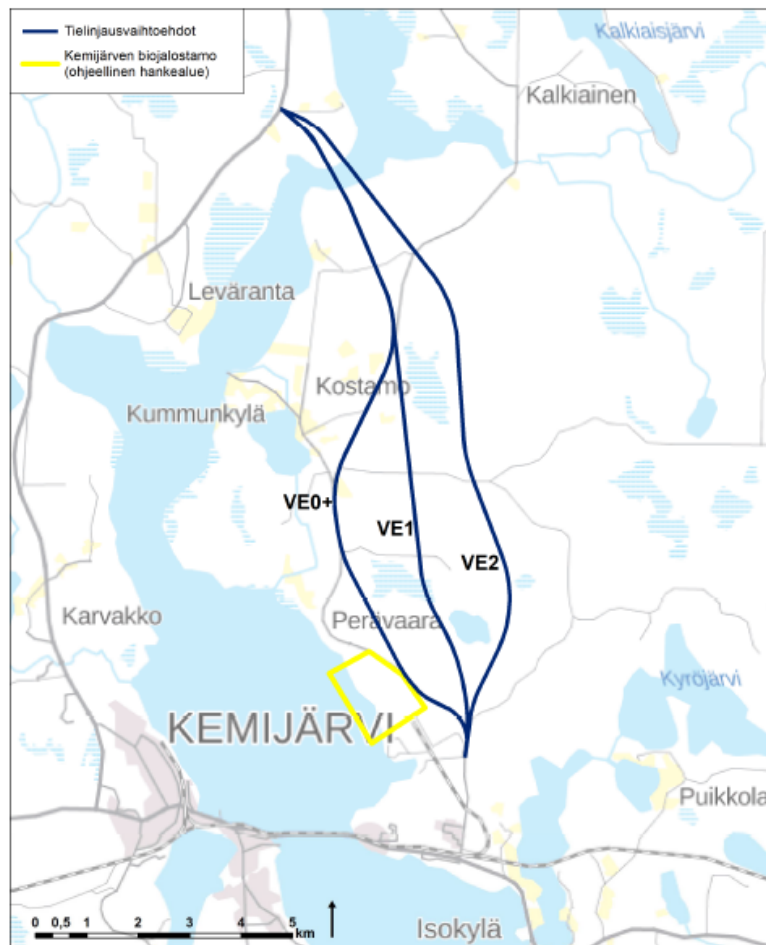
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue suunnittelee uuden tieyhteyden rakentamista välille Kemijärvi-Varrio-valtatie 5. Hankkeessa rakennetaan uusi, Kemijärven keskustan ja Perävaaran kylän asutuksen kiertävä tieyhteys Kemijärveltä suunnitteilla olevalta Kemijärven biojalostamon (Boreal Bioref Oy) terminaalilta Varrion kohdalle, johon rakennetaan Kemijoen ylittävä silta ja tieyhteys. Tieyhteys jatkuisi sillalta valtatie 5:lle. Uuden tieyhteyden rakentaminen mahdollistaa sen, että pohjoisesta tuleva mahdollinen puutavara- ja malmirikasteliikenne suuntautuisi suoraan Patokankaan alueelle ja ettei raskaan liikenteen ole tarpeen kulkea Kemijärven taajaman kautta. Suunniteltu uusi tielinjaus lyhentää pohjoisen suunnasta tulevan liikenteen ajomatkaa noin 13 kilometriä. Tarkasteltavana olevat tielinjausvaihtoehdot VE0+, VE1 ja VE2 sijoittuvat Kemijärven kaupungin alueelle

VE0+: Uusi linjaus alkaa Keitele Forestin sahan kohdalta maantiellä 9643 (Pahkakummuntie) ja sivuaa suunnitteilla olevaa Kemijärven biojalostamoa (Boreal Bioref Oy). Patovaaran jälkeen linjaus siirtyy pois nykyiseltä maantieltä uuteen maastokäytävään Perävaaran ja Perävaaran kylän länsipuolelta, jonka jälkeen linjaus palaa maantien 9643 tuntumaan. Kostamonpalon vedenottamon jälkeen linjaus siirtyy uuteen maastokäytävään kaartaen loivasti länteen Varrioaaran itäpuolelta. Reitti ylittää Kemijoen Vaarainniemen itäpuolelta ja yhtyy valtatie 5:een Seljänperäntien kohdalla. Tieyhteyden pituus on noin 14,3 kilometriä, josta olemassa olevalle tieosuudelle sijoittuu noin viisi kilometriä. Kemijoen ylittävän sillan pituus on noin 410 metriä.

VE1: Uusi linjaus alkaa Keitele Forestin sahan kohdalta maantiellä 9643 ja sivuaa suunnitteilla olevaa biojalostamoa. Linjaus jatkuu siitä uuteen maastokäytävään kohti pohjoista, kiertäen Mylly- ja Mustalammen niiden länsipuolelta. Reitti ylittää Kostamonpalon ja yhtyy läntisen vaihtoehdon reittilinjaukseen Kostamonpalon vedenottamon jälkeen. Tämän jälkeen reitti pysyy käytännössä samassa linjauksessa läntisen vaihtoehdon kanssa. Tieyhteyden pituus on noin 13,4 kilometriä, josta olemassa olevalle tieosuudelle sijoittuu noin 300 metriä. Kemijoen ylittävän sillan pituus on noin 410 metriä.

VE2: Uusi linjaus alkaa Keitele Forestin sahan kohdalta maantiellä 9643 ja sivuaa suunnitteilla olevaa biojalostamoa. Linjaus jatkuu siitä uuteen maastokäytävään, kaartaen loivasti itään kiertäen Myllylammen ja Salmivaaran itäpuolelta. Sen jälkeen tielinjaus jatkuu

olemassa olevan voimalinjan tuntumassa Junnikantien yli. Tämän jälkeen linjaus eroaa voimajohdon linjasta ja jatkaa kohti pohjoista. Männikonaavan jälkeen linjaus kaartaa länteen ja ylittää maantien 9643 maantien 19787 (Kostamontie) risteyskohdan jälkeen. Reitti jatkaa kohti luodetta Kemijoen ylitse läntisen ja keskisen vaihtoehdon koillispuolella. Linjaus yhtyy valtatie 5:een Seljänperäntien kohdalla samassa kohdassa kuin muut vaihtoehdot. Tieyhteyden pituus on noin 14,2 kilometriä, josta olemassa olevalla tieosuudella sijoittuu noin 300 metriä. Kemijoen ylittävän sillan pituus on noin 480 metriä.

Kuva yllä: Keltaisella viivalla on merkitty Kemijärven biojalostamon ohjeellinen hankealue.

Hankkeen ympäristövaikutukset

Vaikutukset maankäytölle ja asutukselle

Hanke on voimassa olevan Itä-Lapin maakuntakaavan, vireillä olevan Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksen sekä Patokankaan teollisuusalueen yleiskaavan mukainen. Hankkeella on vaikutuksia asutukseen. Linjausvaihtoehdot VE1 ja VE2 sijoittuvat hyvin lähelle kahta eri asuinrakennusta. Vaihtoehto VE0+ sijoittuu lähemmäs asutuskeskittymiä (Perävaaran ja Kostamon kylät). Vaihtoehdot VE0+ ja VE1 sijoittuvat uudessa maastokäytävässä linjauksen pohjoisosassa noin 100 metrin etäisyydelle lomarakennuksesta ja asuinrakennuksesta. Vaihtoehto VE2 sivuaa eteläosassaan kahta asuinrakennusta noin 100 metrin etäisyydellä.

Liikenteelliset vaikutukset

Läntisessä tielinjausvaihtoehdossa VE0+ liikenneturvallisuuden arvioidaan heikkenevän hieman raskaan liikenteen lisääntyessä tieosalla. Varrion, Patovaaran ja Kostamon kylien liikenneturvallisuus heikkenisi uuden tielinjauksen myötä. Myös raskaan liikenteen aiheuttama melu ja tärinä kantautunee kyliin.

Tielinjausvaihtoehto VE1 parantaa liikenneturvallisuutta ja liikenteen sujuvuutta Varrion, Perävaaran, Patovaaran ja Kostamon kylien lähialueilla sijoituessaan uuteen maastokäytävään. Liikenteen aiheuttama melu ja tärinä kantautuvat kyliin läntistä vaihtoehtoa vähemmän, Varriota lukuun ottamatta.

Tielinjausvaihtoehto VE2 sijaitsee lähes kokonaan uudessa maastokäytävässä. Tämä parantaa liikenneturvallisuutta sekä vähentää melua ja tärinää kaikkien lähialueen kylien tuntumassa.

Vaikutukset ympäristön- ja luonnonsuojeluun

Hanke ei sijoitu geologisesti arvokkaille kohteille. Kaikki tielinjausvaihtoehdot ylittävät Kostamonpalon vedenhankintaa varten tärkeän pohjavesialueen. Linjauksen sijoituessa pohjavesialueelle pohjavesisuojauksen rakentaminen on tarpeen.

Linjausvaihtoehdot ylittävät ojia, puroja ja ainoana suurempana vesistönä Kemijoen. Tielinjausvaihtoehtojen suunnittelualueella on useita lähteitä.

Hankkeella ei ole vaikutuksia suojelualueisiin tai muihin valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin. Hankkeella ei ole oleellisia vaikutuksia maa- tai kallioperään.

Uhanalaisista kasveista linjausvaihtoehtojen läheisyydessä sijaitsee partanaavan esiintymä. Linjausta voineen tarkistaa esiintymän osalta. Varrion alueella on 2-3 lintudirektiivin liitteen I lajeihin kuuluvan petolinnun reviiriä. Petolinnut saattavat häiriintyä tien rakentamisesta ja raskaasta liikenteestä tiellä. Mahdollisen uuden linjauksen tulisi sijaita reviirialueen ulkopuolella lisähäiriöiden välttämiseksi.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön

Suunnitelluista vaihtoehtolinjauksista linjaus VE0+ sijoittuu maakuntakaavan kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeälle alueelle. Tielinjaus sijoittuu tällä alueella olemassa olevalle tielle. Tielinjausvaihtoehdolla VE1 ja VE2 ei ole vaikutuksia valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin tai rakennetun ympäristön kohteisiin. Suunnittelualueella sijaitsevat tunnetut muinaisjäännökset eivät ole vaarassa tuhoutua tien rakentamisen myötä riittävän etäisyyden ansioista.

Tielinjaus muodostaa maisemaan uuden avoimen maastokäytävän. Avoin maastokäytävä ja tie on havaittavissa parhaiten tielläliikkujan maisemakuvassa. Paikoin tie ja sen avoin maastokäytävä ovat havaittavissa korkeammilta maastonkohdilta ja vaaroilta katseltaessa. Linjausvaihtoehdot VE1 ja VE2 sijoittuvat harvaan asutulle alueelle ja pääosin etäälle tiestöstä ja muista maastoreiteistä. Uusi tieyhteys muuttaa vähäisesti lähialueiden asukkaiden jokapäiväistä elinympäristöä. Kemijoen yli rakennettava uusi silta muuttaa

paikallisesti lähimaiseman maisemakuvaa Varriossa. Silta näkyy laajemmalle alueelle Kemijokivarressa. Sillan sijoittumiskohdilla joki mutkittelee, mistä syystä silta ei näy lähialueita kauemmaksi. Peitteisillä alueilla tieyhteys jää puuston ja maastonmuotojen katveeseen, suljettuun maisematilaan. Uuden sillan vaikutuksia maisemaan pystytään pienentämään huolellisella siltasuunnittelulla.

Vaikutukset poronhoitoon

Hanke pienentää paliskuntien laidunkäytössä olevia laidunmaita tielinjauksen uusien maastokäytävien osalta. Laidunalueilla tielinjausvaihtoehdot sijoittuvat lähinnä uuteen maastokäytävään, joka siten pirstoo laidunalueita. Laidunalueet saattavat kulua tämän seurauksena epätasaisesti. Tielinjaus voi muuttaa porojen luontaisia laidunkulkureittejä ja porot voivat jäädä oleskelemaan aiempaa suppeammille alueille tai siirtyä vasomaan ja rykimään muille alueelle. Vasomisalueet (kevätlaidunalueet) ovat erityisen herkkiä häiriöille, koska porot siirtyvät vasomaan mahdollisimman rauhallisille alueille.

Uusi Kemijoen ylittävä silta voi lisätä porojen liikkumista paliskunnasta toiseen. Tielinjauksen rakentaminen ja valmistuminen aiheuttavat melua ja lisäävät raskasta liikennettä. Yleisesti raskaan liikenteen lisääntyminen lisää porokolaririskiä kaikissa vaihtoehdoissa. Tien melu voi karkottaa poroja alueelta.

Johtopäätökset

Vaihtoehtoiset tielinjaukset eivät ole ristiriidassa alueen maankäytön suunnitelmien kanssa. Hankkeella on haitallisia vaikutuksia asutukseen joidenkin kiinteistöjen osalta, jotka sijoittuvat lähelle vaihtoehtoisia tielinjauksia. Linjauksia voitaneen tarkistaa näillä kohdin.

Hankkeella ei ole oleellisia vaikutuksia virkistykselle. Hankkeella on positiivisia vaikutuksia ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen mahdollistaessaan Soklin kaivosliikenteen kuljetukset suoraan Kemijoen yli Boreal Biorefin Oy:n terminaaliin ilman Kemijärven kaupungin kautta kulkevia kuljetuksia. Asumisviihtyvyyttä hanke parantaa vähentämällä raskaan liikenteen aiheuttamaa melua ja tärinää Kemijärven keskustan ja Perävaaran kylän alueella. Hanke myös lisää liikenneturvallisuutta näillä alueilla. Muutoksia kohdistuu poronhoitoon ja metsätalouteen. Tien rakentaminen pienentää vähäisessä määrin porolaitumien määrää ja pirstoo yhtenäisiä laidunalueita pienempiin osiin, millä saattaa olla jatko vaikutuksia muun muassa porojen reitteihin ja laidunten kulumiseen. Tien maastokäytävä poistuu metsätalouskäyttöön soveltuvasta maa-alasta. Linjaus VE0+ sijoittuu uudessa maastokäytävässä peltoalueen päälle.

Tien rakentamisesta ei aiheudu haitallisia vaikutuksia valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaille luonnonympäristön kohteille. Pääsääntöisesti tielinjaukset sijoittuvat tavanomaiselle metsätalousmaalle sekä ojitetuille suoalueille. Näillä alueilla hankkeen vaikutukset ovat vähäiset.

Hankkeesta ei arvioida syntyvän merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Liikenteen häiriöt saattavat ulottua alueelle. Kaikilla vaihtoehdoilla on vaikutuksia Kostamonpalon pohjavesialueeseen, kuitenkin siten, että vaihtoehdolla VE2 on selkeästi muita linjauksia vähäisempi vaikutus.

Hankkeen todennäköiset ympäristövaikutukset eivät ole laajuudeltaan ja laadultaan YVA-lain 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä

ympäristövaikutuksia, joten Lapin ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuuri vastuualue esittää, ettei hankkeessa ole tarpeen soveltaa YVA-menettelyä. Hankkeen ympäristövaikutukset arvioidaan perusteellisemmin tiesuunnitteluprosessissa yleis-, tie- ja rakennussuunnittelun aikana.

ASIAN KÄSITTELY

Asian vireilletulo

Hankkeesta vastaava Lapin ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue on 14.2.2019 toimittanut Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle YVA-lain 12 §:n ja YVA-asetuksen 1 §:n edellyttämät tiedot YVA-tarveharkintaa varten.

YVA-lain 11 §:n 2 momentin mukaisesti ympäristöministeriö on 28.2.2019 antamallaan päätöksellä määrännyt Lapin ELY-keskuksen toimivaltaiseksi viranomaiseksi tekemään päätöksen siitä, tuleeko välille Kemijärvi-Varrio-valtatie 5 sijoittuvan uuden tieyhteyden rakentamiseen soveltaa YVA-menettelyä YVA-lain 3 §:n 2 ja 3 momentin nojalla.

Kuuleminen

Viranomaisten kuuleminen

YVA-lain 13 §:n 1 momentin mukaan ennen ympäristövaikutusten soveltamista yksittäistapauksessa koskevan päätöksen tekemistä on arviointimenettelyn tarpeesta kuultava asianomaisia viranomaisia, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta.

ELY-keskus on 4.3.2019 pyytänyt lausuntoa Kemijärven kaupungilta, Lapin aluehallintovirastolta, Lapin liitolta, Lapin maakuntamuseolta, Metsähallitukselta (Luontopalvelut), Museovirastolta sekä Väylävirastolta. Myös Paliskuntain yhdistys lausui ympäristöselvityksestä. Lausuntoja annettiin seuraavasti:

Kemijärven kaupunki

Kaupunginhallitus ilmoittaa lausuntonaan, ettei hankkeessa ole tarpeen soveltaa YVA-menettelyä.

Lapin liitto

Alueella on voimassa 25.11.2004 lainvoiman saanut Itä-Lapin maakuntakaava. Lapin liiton hallitus hyväksyi Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksen 28.11.2016 ja lähetti sen Naturasta poikkeamisen vuoksi ympäristöministeriöön valmisteltavaksi valtioneuvoston käsittelyyn. Maakuntakaavaa ei voida hyväksyä valtuustossa ennen kuin valtioneuvoston päätös on saanut lainvoiman.

YVA-tarveharkintaselvityksessä on hyvin kuvattu kappaleessa 6.1.1 *Maakuntakaava* sekä voimassa oleva Itä-Lapin maakuntakaava, että vireillä oleva Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava. Selvitykseen voisi lisätä, että maakuntakaavoissa suunnittelualueen päämaankäyttötarkoitus on maa- ja metsätalousvaltainen alue (M 4514). Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaa varten on laadittu liikennejärjestelmä- ja raideliikenteen yhteys selvitys. Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa Kemijärvi-Varrio -välinen tieyhteys on osoitettu ohjeellisena/vaihtoehtoisena linjauksena. YVA-

tarveharkintaselvityksen tielinjausvaihtoehdot sijoittuvat Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan eteläosasta yhdystie, ohjeellinen/vaihtoehtoinen -kaavamerkinnän linjalle. Yhdystie, ohjeellinen/vaihtoehtoinen -kaavamerkinnän kaavamääräyksen mukaan toiminta tulee suunnitella siten, että rakentamisella ei vaaranneta alueen pohjavesiä.

Suunnitellut tielinjausvaihtoehdot sijoittuvat eteläosastaan 7.11.2017 lainvoiman saaneen Patokankaan yleiskaava-alueelle. Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella.

YVA-tarveharkintaselvityksen mukaan hankkeesta ei arvioida syntyvän merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Lapin liiton käsityksen mukaan hanke ei edellytä erillistä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, vaan vaikutukset voidaan arvioida riittävästi yleis-, tie- ja rakennussuunnittelun yhteydessä.

Väylävirasto

Tieyhteyden rakentaminen edellyttäisi sillan toteuttamista Kemijoen pääuoman ylitse. Väylävirasto toteaa, että Kemijoen nykyinen vesiliikenne tulisi selvittää, ja mahdollinen silta tulisi toteuttaa niin, ettei siitä aiheudu haittaa vesiliikenteelle.

Väylävirasto pitää tärkeänä, että hankkeissa, joista voi aiheutua vaikutuksia liikenteeseen tai ympäristöön, vaikutukset arvioidaan riittävällä tasolla. Väylävirasto ei kuitenkaan ota kantaa siihen, tulisiko YVA-menettelyä soveltaa tähän hankkeeseen. Väylävirasto toteaa, että YVA-harkinnan yhteydessä ei tulisi ottaa kantaa jatkosuunnitteluun.

Museovirasto

Ympäristöselvitys perustuu Lapin ELY-keskukselta saatuun lähtöaineistoon tieyhteyden ympäristövaikutuksista sekä olemassa oleviin lähtötietoihin. Museoviraston tiedossa ei ole, onko selvityksessä hyödynnetty vuosina 2004-2008 toteutetun ”Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi” -hankkeen (LKYT) tuottamaa inventointiaineistoa.

Ympäristöselvityksen mukaan suunnittelualueelle ei sijoitu valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita tai valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet -ehdotuksen (2016) mukaisia alueita. Lähin valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö ”Kemijoen jokivarsiasutus ja kirkkomaisemat” sijaitsee yli kolmen kilometrin etäisyydellä linjausvaihtoehtojen alkupisteestä länteen.

Suunnitelluista vaihtoehdoista linjaus VE0+ sijoittuisi noin kahden kilometrin matkalla maakuntakaavan kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeälle alueelle. Kostamon, Kummunkylän ja Levärannan kylät muodostavat Itä-Lapin maakuntakaavan mukaan maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön. Kylät muodostavat vanhan Kemijoen varren kulttuurimaisemakokonaisuuden, jossa on runsaasti hyvin säilyneitä vanhoja peräpohjalaisia pihapiirejä ja edelleen aktiivista maataloustoimintaa. Maakuntakaavan kehittämisperiaatteen mukaan kylien kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina. Linjausvaihtoehto VE0+ sijoittuu kyseisellä alueella olemassa olevalle tielle.

Tielinjausvaihtoehtoilla VE1 ja VE2 ei selvityksen mukaan ole vaikutuksia valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin tai rakennetun ympäristön kohteisiin. Linjaukset VE1 ja VE2 sijoittuvat pääasiassa peitteiselle metsäalueelle, ja niillä on maisemavaikutuksia lähinnä teiltä ja korkeammilta maastonkohdilta katsottaessa. Ympäristöselvityksen johtopäätösten mukaan vaihtoehdolla VE2 on selkeästi muita linjauksia vähäisempi vaikutus ympäristölle. Lisäselvityksen perusteella hankkeen todennäköiset ympäristövaikutukset eivät ole YVA-lain mukaisia merkittäviä ympäristövaikutuksia ja ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue esittääkin, ettei hankkeessa ole tarpeen soveltaa YVA-menettelyä.

Museoviraston näkemyksen mukaan hankkeen vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan voidaan arvioida tiesuunnitteluprosessissa yleis-, tie- ja rakennussuunnittelun aikana. Museovirastolle on varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen hankkeeseen liittyvistä suunnitelmista.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta lausunnon antajana ja viranomaisena toimii Lapin maakuntamuseo.

Paliskuntain yhdistys

Hanke sijoittuu pääosin Hirvasniemen paliskunnan alueelle ja Kemijoen länsipuolella Pyhä-Kallion paliskuntaan. Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon kaavoituksessa ja muussa poronhoitoalueella tapahtuvassa toiminnassa sekä toimintaa mahdollistavassa toiminnassa. Poronhoidon kannattavuuden edellytys on vapaa laidunnusoikeus (PHL 3 §). Poronhoitolaki velvoittaa (53 §) valtion viranomaisen neuvottelemaan asianomaisen paliskunnan kanssa toimenpiteistä, jotka vaikuttavat olennaisesti poronhoidon harjoittamiseen. Alueella voimassa oleva maakuntakaava edellyttää, että ”Porotalouden sekä muiden luontaiselinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Metsätaloutta, turvetuotantoa, matkailutoimintoja ja loma-asutusta suunniteltaessa on otettava huomioon porotaloudelle tärkeät alueet. Suunniteltaessa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.” Samankaltainen yleismääräys koskee yleisesti alueen suunnittelua myös vireillä olevassa Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa.

Ympäristöselvityksessä on selvitetty vaikutuksia poronhoitoon käyttämällä TOKAT-paikkatietoaineistoa. Paliskuntaan on ilmeisesti oltu yhteydessä, mutta ei kasvatusten, eikä hankkeesta ole myöskään neuvoteltu suunnittelua tekevän valtion viranomaisen toimesta (PHL 53 §). Neuvotteluvelvollisuus mainitaan raportissa, mutta ei sitä, onko alueella valtion maita ja onko hankkeessa siksi neuvotteluvelvoite.

Nykyisiä liikennevahinkoja suunnittelualueella tai Hirvasniemen ja Pyhä-Kallion paliskunnissa ei ole selvitetty ja raportissa viitataan epämääräisesti siihen, että suunnittelualue ei kuulu kolarialteimpiin Lapissa. Näin ei tietenkään ole, kun alueella ei ole suuria teitä eikä paljoa liikennettä. Paliskuntain yhdistykseltä olisi saanut tilastoja porokolareista paliskunnittain. Myös paikkatietoa porokolareiden sijoittumisesta on olemassa useamman vuoden ajalta.

Hirvasniemen paliskunnalla on suuri määrä poroja alueella syksyisin, sillä pääosa paliskunnan poroista, jotka palkivat Kemijärven pohjoispuolisella paliskunnan alueella siirtyvät alueen kautta talvialueilleen ja kotitarhoille. Huhtikuussa porot lähtevät vasomaan

ja linjausvaihtoehdoista VE 2 sijoittuu lähimmäksi vasoma-alueita. Vasoma-alueiden häiriintyminen on tunnistettu selostuksessa. Hanke todennäköisesti lisää Hirvasniemen paliskunnan poroliikennevahinkoja etenkin syksyllä ja syystalvella, kun on pimeää ja liukasta. Tyypillisesti raskas liikenne aiheuttaa enemmän vahinkoja kuin henkilöautoliikenne: Lapin ELY:n selvityksen (Porokolarit ja niiden vähentäminen, 2011) mukaan kaksinkertaisesti liikennesuoritteeseensa nähden verrattuna henkilöliikenteeseen. Porokolarien määrien nousua ei ole arvioitu selostuksessa, eikä myöskään sen vaikutusta poronhoitajille ja porotaloudelle. Rahallinen korvaus ei korvaa poronomistajien menettämää vasatuottoa ja tilalle kasvatettava pääoma (uusi vaadin) alkaa tuottamaan vasa vastaa kolmen vuoden iässä. Hirvaiden kohdalla elinkeinon menetys on vielä vaadintakin suurempi, koska niiden osuus porokarjasta on tyypillisesti alle 10 % ja jokainen yksilö on lisääntymisen kannalta tärkeä. Hankkeen haitallisten vaikutusten lieventämiskeinoja ei ole etsitty.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että hankkeesta voi aiheutua merkittäviä vaikutuksia poronhoidolle, mikä puoltaisi YVA:n tekemistä. YVAa puoltaa myös sen laaja asianosaisten osallistaminen, laajempi vaikutusten arviointi sekä haittojen lieventämiskeinojen kartoittaminen yhteistyössä niistä kärsivien kanssa. Vähintäänkin hankkeen jatkosuunnittelun (tien yleissuunnittelu?) vaiheissa tulee neuvotella Hirvasniemen paliskunnan kanssa tarkemmasta linjauksesta ja muista haittojen lieventämisen keinoista. Soklin kaivoksen ja Boreal Biorefin tehtaan aiheuttamia kokonaisvaikutuksia Itä-Lapin alueen poronhoidolle ei ole kaikkien arvioitu, kun niiden vaatimien toimintojen selvitykset on pirstottu palasiin.

Hankkeesta vastaavan kuuleminen

ELY-keskus on 15.4.2019 hallintolain 34 §:n mukaisesti varannut hankkeesta vastaavalle tilaisuuden tulla kuulluksi annetuista lausunnoista. 10.5.2019 toimitetussa vastineessaan hankkeesta vastaava on todennut muun ohella, että hankkeen jatkosuunnittelun yhteydessä tullaan neuvottelemaan paliskuntien ja Paliskuntain yhdistyksen kanssa. Vastineessa todetaan, että yhtenä haittojen lieventämiskeinona on tielinjauksen tarkempi suunnittelu porotalouden edellytysten mukaisesti. Hankkeesta vastaavan mukaan YVA-menettelyä vastaava laaja asianosaisten osallistaminen on mahdollista toteuttaa myös tien yleis- ja tiesuunnittelun yhteydessä. Vastineessaan hankkeesta vastaava esittää näkemyksensä, ettei hankkeessa ole tarpeen soveltaa YVA-menettelyä ja että annetuissa lausunnoissa esitetyt kysymykset on mahdollista käsitellä tulevan yleis-, tie- ja rakennussuunnittelun yhteydessä.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU

Päätös Tiesuunnittelun rakentaminen välille Kemijärvi-Varrio-valtatie 5 ei edellytä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Perustelut

YVA-menettelyä sovelletaan YVA-lain 3 §:n mukaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Hankkeet, joihin sovelletaan aina YVA-menettelyä, luetellaan YVA-lain liitteessä 1.

YVA-menettelyä maantieliikenteeseen liittyen edellyttävät YVA-lain liitteen 1 kohdan 9 mukaisesti:

- a) moottoriteiden tai moottoriliikenneteiden rakentaminen;
- b) neli- tai useampikaistaisen; vähintään 10 kilometrin pituisen yhtäjaksoisen uuden tien rakentaminen;
- c) tien uudelleenlinjaus tai leventäminen siten, että näin muodostuvan yhtäjaksoisen neli- tai useampikaistaisen tieosan pituudeksi tulee vähintään 10 kilometriä.

Nyt kyseessä oleva hanke ei kuulu YVA-lain liitteen 1 tarkoittamiin hankkeisiin, vaan YVA-menettelyn soveltamistarvetta arvioidaan YVA-lain 3 §:n 2 momentin nojalla. YVA-lain 3 §:n 2 momentin mukaan arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, arviointimenettelyä edellyttävien hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä YVA-lain 3 §:n 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Näistä päätöksenteon perustana olevista tekijöistä säädetään YVA-lain liitteessä 2.

Hankkeen ominaisuudet, sijainti ja vaikutusten luonne

Tieyhteys on suunniteltu rakennettavaksi suunnitteilla olevan Kemijärven biojalostamon terminaalilta Varrion kohdalle, johon rakennetaan Kemijoen ylittävä silta, jolta tieyhteys jatkuu valtatie 5:lle. Tarkasteltavat toteutusvaihtoehdot ovat pituudeltaan noin 13,4–14,3 kilometriä ja Kemijoen ylittävä silta noin 410–480 metriä. Selvityksen perusteella tielinjausvaihtoehdot sijoittuvat lähinnä tavanomaiselle metsätalousmaalle sekä ojitetuille suoalueille.

Ympäristöselvityksessä on arvioitu hankkeen vaikutuksia ja vaikutusten merkittävyyttä. Vaikutuksen merkittävyys on luokiteltu kokonaisarviona perustuen maankäytön tarpeisiin, ympäristön herkkyyteen ja muutoksen suuruuteen. Laaditun selvityksen mukaan hankkeesta ei arvioida syntyvän merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. ELY-keskus katsoo, että ympäristöselvityksessä esitetty vaikutusarviointi on yleispiirteinen, mutta arvioita hankkeen vaikutuksista ja niiden merkittävyydestä voidaan pitää pääosin oikeansuuntaisina.

Hankkeella on vaikutuksia poronhoitoon, mikä on tunnistettu ympäristöselvityksessä. Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu yleisellä tasolla. ELY-keskus toteaa, että hankkeen suunnittelun edetessä tiedottaminen ja yhteistyö asianomaisten paliskuntien kanssa on tärkeää. Valtion maita koskevien toimenpiteiden osalta on järjestettävä poronhoitolain (848/1990) 53 §:n mukainen neuvottelu alueen paliskuntien edustajien kanssa. Tielinjausvaihtoehdot on arvioitava yhteistyössä asianomaisten paliskuntien kanssa ennen lopullisen tielinjauksen valintaa.

Hankealueella sijaitsee Kostamonpalon vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue. Pohjavesialueella sijaitsee Kostamon vedenottamo, joka toimii tällä hetkellä Kemijärven päävedenottamona. ELY-keskus toteaa, että hanke tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei alueen pohjavesiä vaaranneta. Hankealueella sijaitsevien lähteiden osalta on turvattava riittävä suojaetäisyys. Lähteet ovat vesilain (587/2011) 2 luvun 11 §:n nojalla suojeltuja kohteita.

Ympäristöselvityksen mukaan hankkeella ei ole vaikutuksia suojelualueisiin tai muihin valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin. ELY-keskus toteaa, että linjausvaihtoehtojen läheisyydessä sijaitsee luontodirektiivin (1992/43/ETY) liitteen IV (b) kasvilajeihin kuuluvan lapinleikin esiintymiä sekä lintudirektiivin (2009/147/EY) liitteen I lajeihin kuuluvan petolinnun reviirejä, mikä tulee huomioida tielinjausten suunnittelussa.

Tie on suunniteltu rakennettavan pääosin uuteen maastokäytävään, ja siten se aiheuttaa pysyviä muutoksia alueen maisemakuvaan. Myös suunniteltu silta muuttaa maisemakuvaa Kemijokivarressa. Uuteen maastokäytävään rakennettavan tien aiheuttamat muutokset maisemakuvassa jäävät lähinnä paikallisiksi ja ympäristöselvityksen mukaan uuden sillan maisemavaikutuksia voidaan pienentää huolellisella siltasuunnittelulla.

Ympäristöselvityksen mukaan hanke on voimassa olevan Itä-Lapin maakuntakaavan, vireillä olevan Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksen sekä Patokankaan teollisuusalueen yleiskaavan mukainen. Kaikilla tielinjausvaihtoehdoilla on arvioitu olevan vaikutuksia pysyvään asutukseen ja loma-asutukseen. Ympäristöselvityksessä on esitetty tielinjauksen tarkistamista asutukseen nähden.

Johtopäätös

Hankkeesta saatujen tietojen perusteella ELY-keskus katsoo, että hanke ei todennäköisesti aiheuta laadultaan ja laajuudeltaan YVA-lain 3 §:ssä tarkoitettuja merkittäviä ympäristövaikutuksia, jotka olisivat rinnastettavissa YVA-lain liitteen 1 hankeluettelon hankkeiden vaikutuksiin. Myöskään ottaen huomioon suunnitellun hankkeen ominaisuudet, sijainti ja vaikutusten luonne, hankkeen toteuttaminen ei todennäköisesti aiheuta YVA-lain 3 §:ssä tarkoitettuja merkittäviä ympäristövaikutuksia, eikä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä siten ole tarpeen soveltaa hankkeeseen.

ELY-keskuksen päätös on tehty hankkeesta toimitettujen tietojen pohjalta. Mikäli hankkeen suunnittelun edetessä arvioidaan, että hanke muuttuu merkittävästi nyt esitetystä, YVA-menettelyn tarve tulee arvioida uudestaan.

Hankkeesta vastaavan on YVA-lain 31 §:n mukaisesti oltava riittävästi selvillä hankkeensa ympäristövaikutuksista.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)
Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017)
Hallintolaki (434/2003)

MUUTOKSENHAKU

Hankkeesta vastaava saa hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Muilla tahoilla ei ole muutoksenhakuoikeutta. YVA-lain 37 §:n 2 momentissa tarkoitettut tahot saavat hakea muutosta päätökseen samassa järjestyksessä ja yhteydessä kuin hanketta koskevasta lupapäätöksestä valitetaan.

ASIAKIRJAN HYVÄKSYNTÄ

Asian on esitellyt ylitarkastaja Saana-Kaisa Ylitalo ja ratkaissut johtaja Timo Jokelainen. Asiakirja on hyväksytty sähköisesti ja merkintä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa.

NÄHTÄVILLÄOLO

Päätös julkaistaan sähköisesti ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa: www.ymparisto.fi > Asiointi, luvat ja ympäristövaikutusten arviointi > Ympäristövaikutusten arviointi > YVA-päätökset > Alueellista tietoa, valitse ELY-keskus > Lapin ELY-keskus > Tieyhteyden rakentaminen välille Kemijärvi-Varrio-valtatie 5.

Päätöstä koskeva kuulutus on nähtävillä Kemijärven kaupungin sekä Lapin ELY-keskuksen virallisilla ilmoitustauluilla ja Kemijärven kaupungin verkkosivuilla 14 päivän ajan.

LIITTEET

Valitusosoitus

JAKELU

Lapin ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue, maksutta

TIEDOKSI

Kemijärven kaupunki
Lapin liitto
Väylävirasto
Lapin maakuntamuseo
Metsähallitus
Museovirasto
Paliskuntain yhdistys

Tämä asiakirja LAPELY/536/2019 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/536/2019 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Jokelainen Timo 06.06.2019 10:10

Esittelijä Ylitalo Saana-Kaisa 06.06.2019 09:06